

El llenguatge del procés i la regla de l'efectivitat

written by Ferran Armengol Ferrer | 13 de juny de 2016

Un adolescent barceloní està a punt de complir divuit anys i decideix que quan sigui major d'edat, s'independitzarà dels seus pares. Però ep, és un noi assenyat i vol fer les coses bé. Abans que res, ha de pensar si està segur de marxar o si, pel contrari, es quedaria si els seus pares li fessin una oferta interessant (pujar-li la paga o no controlar-li l'horari de tornada a casa, per exemple). I si marxa, llavors ha de tenir clar on anirà a viure (Londres, Vallfogona, Eixample dret, Sant Gervasi, el Clot ...) , a quin lloc (casa rural, pis d'estudiant, pis en propietat...), i sobretot, quins recursos tindrà, perquè, és clar, per fer tot això cal tenir diners i per tant, una feina. En conclusió, fins que no tingui feina, i uns diners estalviats, res a fer. Però ai, quan estudia no té prou diners, quan treballa pensa que cobra poc, total que mai no arriba el moment de marxar. **I als trenta anys, el ja-no-adolescent encara està vivint amb els pares. Això sí, ell no ha deixat mai de somniar** amb el dia que sortirà per la porta de la casa familiar per anar-se'n a aquell lloc tan fantàstic on algun dia –qui sap quan– farà la seva vida independent, perfectament calculada i apamada.

Un amic seu, no tan assenyat, ho fa diferent: l'endemà de fer divuit anys se'n va de casa. No sap on dormirà però truca un amic pel mòbil, i aquest li troba un lloc per instal·lar-se, ja des de la primera nit. En pocs dies troba un piset compartit i al cap de poc temps, ha trobat una feina que li dona poc però li permet, alhora, estudiar. Amb això, als trenta anys, el nostre amic ja en fa dotze que s'ha independitzat, dotze anys d'experiència laboral que li han permès aconseguir ja una feina mínimament digna i suficient perquè el banc li concedeixi una hipoteca per comprar-se el seu propi pis.

La comparació entre els dos adolescents permet il·lustrar on està ara mateix el debat sobre la independència de Catalunya. **El corrent polític i jurídic predominant és un procés sobiranista que actua com el primer dels nostres adolescents. És a dir, no vol donar el pas de la independència fins a tenir-ho tot ben lligat, fins a tenir la seguretat social, fins a tenir la hisenda pròpia, fins a tenir el control dels aeroports, fins a tenir la constitució consensuada, fins a tenir tots els suports internacionals, etc. Aquestes ganes de “fer les coses bé” estan al darrere dels informes del Consell Assessor per a la Transició Nacional i també de tot un seguit d’iniciatives sortides recentment que ens parlen de “república” i “procés constituent”, obviant obertament la utilització de termes com “independència” o “estat”. Així com el primer adolescent es debat entre el Clot i Sant Gervasi abans de sortir de casa, aquests moviments pretenen tenir clar com ha de ser l’educació, la sanitat o la cultura abans de proclamar la independència de Catalunya. I tant en un cas com en l’altre, s’obté el mateix efecte paralitzant: mentre penso en Sant Gervasi i el Clot, vaig allargant el moment que diré als pares que me’n vaig; mentre discutim si Catalunya ha de tenir un exèrcit, o com ha de ser el model educatiu, anem allargant el moment de dir al Regne d’Espanya i a la comunitat internacional que marxem. Aquesta mena de debat “social” oculta així el que hauria de ser l’autèntic objectiu del procés –la independència- i justament per això, evita l’ús de termes com “sobirania”, “independència” o “estat” amb subterfugis com “estat propi” o “procés constituent”, de manera que el que hauria de ser un procés cap a la independència es presenta com una mena de reforma constitucional o estatutària, de durada i resultats indeterminats.**

Per descomptat, totes les opcions són respectables i el debat sempre és benvingut, però si realment volem avançar cap a la construcció d’un estat és millor que ens fixem en el segon adolescent, el que tira pel dret i marxa. **El que determina**

l'existència d'un estat és la regla de l'efectivitat (així ho va dir el TIJ al dictamen de Kosovo), és a dir, la capacitat d'exercir la sobirania sobre una població i un territori. Aquesta és la base per a constituir internament l'estat i perquè aquest sigui reconegut pel conjunt de la comunitat internacional i per tant, pugui accedir a les organitzacions i als mercats internacionals. Això requereix un acte inequívoc pel qual el poble català afirma la seva pròpia sobirania. Acte que, si apliquem el principi democràtic i reconeixem la sobirania popular només pot ser un referèndum que tingui per objecte exclusiu la independència, amb la pregunta binària **si/no**. Naturalment, aquest referèndum requerirà un debat previ, però aquest no s'ha de perdre en discussions bizantines sobre "com serà" la Catalunya independent, sinó que s'ha de centrar en allò que implica la independència per si mateixa, **les oportunitats que ofereix però també les responsabilitats que suposa**, de manera que el conjunt de la ciutadania tingui al seu abast tots els elements en joc. Un cop l'estat sigui independent, ja farem la llei de transitorietat jurídica per garantir els drets i deures de la ciutadania, arribaran els reconeixements d'estats i organitzacions internacionals i estarem en disposició d'elaborar una constitució. **Constitució, per cert, que serà més útil, eficaç i duradora quant més breu i sintètica sigui**. Ni tan sols en aquest cas tindrà gaire sentit fer una constitució que pretengui dibuixar un model de societat fins a les últimes conseqüències.